

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ В ПРОЦЕСІ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 2 курсу, 632 групи

Ямницька Руслана

Керівник: *кандидат педагогічних наук, асистент Шульга А. В.*

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри №_____

Від «__» _____ 2023 р.

Зав. кафедри _____ проф. Романюк С.З.

ЧЕРНІВЦІ – 2023

АНОТАЦІЯ

Ямницька Р.М. Використання засобів зворотного зв'язку в процесі дистанційного навчання молодших школярів – Рукопис. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 013 Початкова освіта. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2023. – 69 с.

У роботі розкриті актуальні проблеми організації дистанційного навчання. З'ясовано психолого-педагогічні аспекти організації дистанційного навчання в початковій школі. Проаналізовано переваги використання засобів зворотного зв'язку в процесі дистанційного навчання молодших школярів.

Проведено дослідження стану використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів. Охарактеризовано методи та інструменти зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів та показано їх вплив на навчальні досягнення та мотивацію молодших школярів. А також визначено способи ефективності використання засобів зворотного зв'язку під час дистанційного навчання молодших школярів.

Ключові слова: дистанційне навчання, зворотній зв'язок, цифрові інструменти, молодші школярі.

ABSTRACT

Yamnitska R.M. The use of means of feedback in the process of distance learning of junior high school students - Manuscript. Master's thesis for obtaining a master's degree in the specialty 013 Primary education. - Chernivtsi National University named after Yury Fedkovich. - Chernivtsi, 2023. - 69 p.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	
1.1. Актуальність проблеми організації дистанційного навчання.....	7
1.2. Психолого-педагогічні аспекти організації дистанційного навчання в початковій школі.....	15
1.3. Переваги використання засобів зворотного зв'язку під час дистанційного навчання.....	21
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	
2.1. Дослідження стану використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів.....	28
2.2. Методи та інструменти зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів.....	34
2.3. Способи використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів.....	47
Висновки до розділу 2.....	56
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність дослідження. В останні роки дистанційне навчання стало все більш поширеним через пандемію COVID-19 та воєнні дії у державі. Школи та учні змушені були шукати способи забезпечити продовження навчання в умовах обмежень. Дослідження, що розглядає ефективні методи та засоби зворотного зв'язку, відповідають потребам навчального процесу в дистанційному форматі. Молодші школярі вимагають особливого підходу до навчання та підтримки. Використання засобів зворотного зв'язку може забезпечити індивідуальний зворотний зв'язок, що сприяє покращенню розуміння та засвоєння матеріалу. Дослідження в цій галузі може допомогти впроваджувати ефективні методи в роботі з молодшими школярами під час дистанційного навчання.

Засоби зворотного зв'язку, такі як зворотній зв'язок через електронну пошту, відеообговорення, коментарі до завдань тощо, можуть допомогти учням отримувати конструктивний фідбек та вдосконалювати свої навички. Кожен учень має свої унікальні потреби та стилі навчання. Використання засобів зворотного зв'язку дозволяє вчителям більш ефективно пристосовувати навчання до індивідуальних потреб кожного учня.

Дослідження може допомогти визначити найкращі практики та стратегії використання засобів зворотного зв'язку для індивідуалізації навчання молодших школярів. В останні роки спостерігається зростання інтересу до педагогічних досліджень та інновацій у сфері навчання. Дослідження, що розглядає використання засобів зворотного зв'язку в дистанційному навчанні молодших школярів, може привернути увагу наукової спільноти та сприяти подальшому розвитку цієї галузі.

Мета магістерської роботи полягає в обґрунтуванні особливостей використання засобів зворотного зв'язку під час дистанційного навчання молодших школярів.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- розкрити актуальність проблеми використання засобів зворотного зв'язку під час дистанційного навчання молодших школярів;
- проаналізувати психолого-педагогічні аспекти організації дистанційного навчання в початковій школі
- охарактеризувати методи та інструменти зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів та показати їх вплив на навчальні досягнення та мотивацію молодших школярів;
- визначити способи ефективності використання засобів зворотного зв'язку під час дистанційного навчання молодших школярів.

Об'єктом дослідження є дистанційне навчання молодших школярів.

Предметом дослідження є особливості використання засобів зворотного зв'язку в процесі дистанційного навчання молодших школярів.

Для вирішення поставлених завдань були використані наступні методи дослідження:

- теоретичні методи обробки інформації: аналіз, синтез, зіставлення, теоретичний аналіз психологічної, педагогічної, методичної літератури в аспекті досліджуваної проблеми;
- емпіричні: спостереження за дітьми під час дистанційного навчання та використання засобів зворотного зв'язку для отримання детальної інформації про їхню реакцію та результати, проведення контрольованого експерименту з

дистанційним навчанням, в якому використовуватимуться засоби зворотного зв'язку для дослідження.

Теоретичне та практичне значення дослідження. Використання засобів зворотного зв'язку, таких як форуми, чати, електронні платформи тощо, дозволяє створити ефективний канал комунікації між вчителем і учнем. Засоби зворотного зв'язку можуть бути використані для оцінювання навчальних досягнень учнів та відстеження їх прогресу. Вчителі можуть отримувати зворотний зв'язок щодо роботи учнів, давати рекомендації для поліпшення та підтримувати індивідуальний підхід до навчання кожного учня. Учасники навчального процесу можуть обмінюватися думками, ідеями, допомагати один одному та спільно вирішувати завдання. Це може позитивно вплинути на формування комунікативних навичок та розвиток соціальних компетенцій учнів.

Структура роботи. Магістерська робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 69 сторінок, із них 60 основного тексту. У роботі 8 рисунків, 4 таблиці, 2 додатки.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

1.1. Актуальність проблеми організації дистанційного навчання

Дистанційне навчання - це форма навчання, при якій учні та вчителі знаходяться на відстані один від одного і взаємодіють за допомогою різних технологічних засобів комунікації. Зазвичай це включає в себе використання Інтернету, відеоконференцій, електронних платформ для навчання та інших засобів зв'язку.

Актуальність проблеми організації дистанційного навчання молодших школярів є надзвичайно важливою у сучасному світі, особливо в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та необхідності адаптації освітнього процесу до нових реалій. Ця проблема стає ключовою в контексті непередбачуваної ситуації, такої як пандемія COVID-19, яка змусила школи впроваджувати дистанційне навчання для забезпечення безпеки учнів.

Останнім часом проблемі дистанційного навчання приділяється велика увага в педагогічній літературі. У характеристиці використаних першоджерел відзначається науковий підхід (вживання термінології, її розкриття, виведення та обґрунтування основних положень, лаконічність і логічність викладу); проте, спостерігається деяка розбіжність авторів видань різних років з тих чи інших питань. (1,с.8)

Різні проблеми дистанційної освіти досліджувалися багатьма науковцями – психологічні особливості побудови освітнього процесу із застосуванням дистанційних освітніх технологій (Підчасовий Є.); психолого-педагогічні особливості проєктування віртуального освітнього середовища (Боремчук Л., Варзар Т.); психологічні засади дистанційного навчання (Смульсон М.); соціально-психологічні аспекти дистанційної освіти (Мінаков А.); організаційна

структура та психолого-педагогічні основи (Малінко О.); психолого-педагогічні проблеми дистанційного навчання (Сисоєва С.) та ін. (Гнатюк О.В., с.3)

Як і будь-яка наука вдосконалюється з динамікою матеріально-технічних, соціально-економічних, індустріально-технологічних перетворень. Тому зростає роль у сучасному світі дистанційної освіти. Як науковці так і педагоги-практики відзначають притаманні їй особливості, до яких відносяться: гнучкість, паралельність, віддаленість, асинхронність, масштабність, рентабельність, об'ємність наочних матеріалів (див.рис.1.1)

Рис.1.1. Ознаки дистанційного навчання

З метою активізації роботи з розвитку дистанційного навчання в Україні це питання було розглянуто у 2005 році на Колегія Міністерства освіти України.

У другій половині ХХ століття почалося формування середовища дистанційного навчання. Створені сайти шкіл і класів містили інформацію про

навчання. Ці сайти містили домашні завдання, посилання на додаткові джерела, щоб глибше вивчити предмет, перевірити успішність учнів та багато іншого. Електронна пошта використовувалася як для екстрених повідомлень, так і для наукових змагань. Соціальні мережі стали дуже корисними для спілкування, навчання та індивідуальної та групової консультації. Інтерактивні смарт-дошки дали вчителям можливість не тільки зберегти матеріали для уроку на електронних носіях, але й зробити урок більш яскравим. Технічні можливості розширили творчі можливості вчителів. Але все це було неорганізовано та обґрунтовано на особистому ентузіазмі вчителя.

Класичні підходи та педагогічні технології, які розроблені для очної форми навчання, більше націлені на групову роботу з учнями та не враховували особисту траєкторію навчання учнів під час використання електронних засобів дистанційного навчання. Отже, рішення педагогічних, методичних та організаційних проблем, пов'язаних із дистанційним навчанням та використанням електронних засобів комунікації, є більшою кількістю на даний момент. (Кухаренко В.М., с.30)

Дистанційна освіта стала популярною через COVID-19 та воєнні дії у країні, але Міністерство освіти і науки не припинило навчання та використовувало можливості дистанційного навчання. Відмінністю дистанційного навчання є те, що воно заохочує учнів працювати самостійно, а також дає їм можливість говорити про різні ідеї. Участь і стимулювання учасників до навчання є основною метою комунікації.

Цілями дистанційної освіти є:

- використання нових принципів, прийомів і технічних засобів, підвищення ефективності навчання шляхом упровадження інноваційних освітніх технологій;
- інтеграція різного роду інформації;

- надання педагогу можливості самому вирішувати як вибудувати систему викладання свого предмета.

Одним із найважливіших завдань покращення якості освіти в Україні є розвиток особистісної готовності дітей до активної та творчої самореалізації в демократичному суспільстві.

Актуальною проблемою дистанційного навчання є зниження активності, здатності сприймати нову інформацію, бути зацікавленим та залученим до освітнього процесу. Вчителю це важче вдається проконтролювати, тому необхідно підбирати, винаходити та впроваджувати нові підходи до викладання матеріалу. Ще однією проблемою організації дистанційного навчання є те, що учням важче сприймати інформацію у відеоконференціях. Адже відбувається зниження концентрації уваги, відсутність живого спілкування, тощо.

Важливою проблемою є неможливість комунікації між вчителем та учнями у звичному режимі. Соціальна комунікація зменшується і тому виникає проблема у її організації. Також не менш важливою проблемою є організація самостійної роботи учнів, адже в учнів молодших класів навички самостійної роботи майже не сформовані.

У наш час початкова школа є місцем самореалізації та самоактивізації особистості. Вчителі повинні не лише дати своїм учням необхідні знання та навички, але й навчити їх спілкуватися, брати на себе відповідальність, вирішувати проблеми, творчо мислити, адаптуватися до нових умов, адаптуватися до соціальних ролей і швидко змінюватися. У творчих проявах молодших школярів комунікативна компетентність посідає особливе місце. Використовуючи такі основні літературно-творчі здібності, як сприймання, мислення, творча уява та мовлення, вона дозволяє розкрити почуття та розум молодшого школяра.

У сучасному світі, охопленому стрімким розвитком інформаційних технологій, дистанційне навчання стає невід'ємною частиною освітнього процесу. Поглядаючи на сучасну ситуацію в освіті, можна констатувати, що актуальність проблеми організації дистанційного навчання надзвичайно висока.

Актуальними сьогодні залишаються і проблеми ефективного застосування цифрових інструментів в освітньому процесі, зокрема відсутність чітких критеріїв та алгоритмів відбору цифрових інструментів для навчання учнів. Аналіз досліджень веде до висновку, що недостатній рівень цифрової компетентності педагогів впливає на ефективність застосування цифрових інструментів під час навчання здобувачів освіти.(9)

Проблема організації дистанційного навчання пов'язана із різними чинниками:

- недостатнє дидактико-методичне забезпечення дистанційної форми роботи;
- складність в організації зворотного зв'язку;
- технічне забезпечення;
- брак досвіду роботи з онлайн ресурсами.(30)

Однією з головних актуальних проблем є доступність та якість інтернет-з'єднання для молодших школярів. Багато родин можуть зіткнутися з труднощами у забезпеченні стабільного інтернету та налагодженні технічних аспектів дистанційного навчання для дітей молодшого віку. Це може створювати різницю в можливостях отримання якісної освіти між учнями, в залежності від їхнього соціально-економічного статусу та географічного положення.

Ще однією проблемою є відсутність особистого контакту та соціалізації, які є важливими аспектами розвитку молодших дітей. Дистанційне навчання

може призвести до відчуття відсутності спілкування з ровесниками та вчителями, що може впливати на соціальний та емоційний розвиток учнів.

Також, треба враховувати особливості психофізіологічного розвитку молодших школярів. Заняття за комп'ютером може вимагати тривалого концентрування уваги, що може бути важким для дітей цього віку. Додатково, вчителі повинні враховувати потреби в різноманітних методах викладання, використовуючи ігрові та інтерактивні форми, щоб забезпечити ефективне засвоєння матеріалу.

Важливим етапом в організації дистанційного навчання є навчання педагогічного колективу використання найефективніших технологій такого навчання, особливо тих педагогів, які забезпечують групові форми навчання, тобто синхронний режим — взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у вебсередовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо). Положенням передбачено і асинхронний режим — взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо (Воротникова І. П., с.29)

Під час дистанційного навчання учні повинні дотримуватись вимог законодавства про освіту, захисту персональних даних і санітарних норм щодо розкладу занять, рухової активності та використання технічних засобів навчання. Дистанційне навчання може проводитися під час робочого часу вчителів і може бути організовано в таких режимах:

Асинхронний режим дозволяє учням взаємодіяти із затримкою в часі за допомогою інтерактивних освітніх платформ, електронної пошти, соціальних мереж тощо. Синхронний режим дозволяє учням одночасно перебувати в

електронному освітньому середовищі або спілкуватися за допомогою аудіо- та відеоконференцій.

Зазначимо, що у виборі режиму навчання зазвичай оптимальним є змішаний підхід, який може допомогти вчителю об'єднати переваги синхронного та асинхронного режимів, навчання в режимах онлайн та офлайн. У результаті, з одного боку, учні тримаються більш-менш звичного для них розкладу, а з іншого — вони не перевантажені онлайн-присутністю.

Якщо у класі є діти, в яких немає доступу до електронних ресурсів, то основне навчання для таких учнів відбувається за підручником. Завдання передаються телефоном чи іншими доступними засобами спілкування. Важливо, щоб завдання були максимально деталізовані, містили не лише перелік, а й роз'яснення порядку опрацювання тем і виконання завдань. Учителям варто врахувати, що така дитина ще більше за однолітків обмежена в спілкуванні, тому в разі можливості варто передбачити для таких дітей індивідуальні консультації і врахувати, що такій дитині після повернення до очного навчання знадобиться додаткова підтримка. (Лотоцька А., с.3)

Однією з ключових переваг дистанційного навчання є доступність освіти для широкого кола людей, незалежно від їх місця проживання чи соціального статусу. Однак, незважаючи на очевидні переваги, існують численні виклики, пов'язані з організацією дистанційного навчання. По-перше, необхідно вирішувати проблему технічної інфраструктури та забезпечення доступу до інтернету для всіх учасників освітнього процесу. Нерівномірний рівень технічної готовності може стати перешкодою для повноцінної участі в навчанні для окремих груп населення.

По-друге, важливо вирішити питання мотивації і саморегуляції учнів. Відсутність фізичної присутності вчителя може призвести до втрати інтересу до

навчання. Необхідно створити ефективні методи стимулювання індивідуальної активності та самостійності.

Крім того, важливо враховувати індивідуальні особливості учнів та розробляти гнучкі навчальні програми, що враховують різний рівень здібностей та темпи навчання. Диференціація завдань та використання різноманітних методів навчання можуть підвищити ефективність дистанційного освітнього процесу.

Найважливішими вимогами реалізації дистанційного навчання є такі: наявність у вчителів і учнів якісного доступу до Інтернету; наявність необхідного технічного забезпечення (комп'ютерів, ноутбуків, планшетів, смартфонів тощо), а також відповідного програмного забезпечення; достатній рівень розвитку цифрової компетентності, яка уможлиблює вирішення завдань освітнього процесу; доступ до освітнього контенту в Інтернеті та ін.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що проблема ефективного впровадження дистанційного навчання потребує вирішення певних актуальних питань, таких як створення стандартизованої та модернізованої системи дистанційного навчання, використання сучасного програмного та технічного забезпечення, застосування новітніх навчальних мультимедійних засобів та удосконалення професійної інформаційно-комунікаційної компетенції закладів освіти.

Ґрунтуючись на вищезазначеному, можна зробити висновки про те, наскільки перспективним є дистанційне навчання в початковій школі. Інтерактивні методи комунікації з'являються щороку, і це сприяє прогресу в навчанні. Велика кількість досліджень і практик також зменшує недоліки дистанційного навчання в початковій школі, а його переваги ефективні у багатьох сучасних проблемах .

1.2. Психолого-педагогічні аспекти організації дистанційного навчання в початковій школі

Провідними психолого-педагогічними аспектами організації дистанційного навчання є: достатній рівень комп'ютерної грамотності учасників освітнього процесу; наявність відповідної матеріально-технічної бази; моделювання освітнього середовища, яке включає дієві механізми практично-орієнтованого підходу.

У дистанційному навчанні існують два взаємопов'язані компоненти: організаційний і освітній. Дистанційне навчання потребує врахування психологічних закономірностей сприймання, мислення, пам'яті, уваги та вікових особливостей учнів. Як зазначає О. Степанов вікові психолого-педагогічні аспекти молодшого школяра пов'язані із його інтенсивністю набуття досвіду соціалізації, засвоєння цінностей та пріоритетів. Сюди належить також утвердження себе в новій соціальній ролі, розвиток вольових якостей, внутрішнього планування дій.

Однак найвпливовішими є особистісні чинники, зумовлені віковими особливостями учнів молодшого шкільного віку щодо сприймання і засвоєння навчальної інформації, станом розвитку уваги та саморегуляції. Зазначені об'єктивні та суб'єктивні обставини привели до таких висновків і можливих шляхів вирішення проблем.(16)

Дистанційне навчання розкриває нові обрії освіти і дозволяє практично реалізувати одне з провідних соціальних завдань – забезпечити рівні права для кожної людини у сучасному освітньому просторі. Дистанційне навчання має інтегрувати психолого-педагогічні, педагогічні, інформаційні та телекомунікаційні технології, відповідати рівню їх розробки та можливостям

ефективної взаємодії у створенні дистанційного навчального середовища (інколи його ще називають віртуальним). (Смұльсон М. Л.,с.6)

Вивчення психолого-педагогічних засад дистанційного навчання є необхідною умовою його застосування. Розробка психологічних засад ефективності дистанційного навчання сприятиме вирішенню його провідного соціального завдання – забезпеченню можливостей здобуття неперервної освіти будь-якого рівня та якості й створенню умов для безперервного саморозвитку кожній людині незалежно від віку, статі, стану здоров'я і матеріального становища, індивідуально-психологічних особливостей тощо.(Смұльсон М. Л. с. 54)

При плануванні дистанційного навчання необхідно враховувати психологічні особливості учнів:

- вікові особливості учнів;
- рівень сформованості уміння працювати самостійно;
- індивідуальні риси характеру;
- специфіка емоційно-вольової сфери особистості;
- рівень успішності учнів.

Зворотний зв'язок з молодшими школярами у дистанційному навчанні важливий для їхнього успіху і психологічного комфорту. Важливо створити атмосферу довіри, де діти відчують, що вони можуть вільно висловлювати свої думки та запитання. Вчителі повинні бути доступними для спілкування через онлайн-канали, такі як відеоконференції, чати або електронну пошту. Молодшим школярам потрібно навчити навичок самостійного навчання. Засоби дистанційного навчання мають бути легкими для розуміння та використання. Дітям легше зрозуміти і запам'ятати матеріал, якщо він подається за допомогою ілюстрацій, графіків та відеороликів. Матеріали та завдання мають бути

структурованими та логічно організованими, щоб дитина могла легко слідувати за ними. Важливо враховувати потреби та можливості кожної дитини. Надавати додаткову підтримку тим, хто цього потребує, і використовувати різні методи навчання.

Доходимо висновків, що враховуючи усі переваги дистанційної форми навчання, класична освіта як така частково втрачає своє значення. Погоджуємось із дослідницею Н. Глуховською, що «на відміну від традиційного дистанційне навчання орієнтоване на впровадження в навчальний процес принципово інших моделей навчання, що передбачають проведення конференцій, проектні роботи, тренінги та інші види діяльності з комп'ютерними та нетрадиційними цифровими технологіями» (15)

Учні початкової школи, як правило, знаходяться на етапі формування основ навчання і розвитку. Для них важливо виробити навички роботи з комп'ютерами та іншими технічними пристроями. Педагоги повинні стежити за адаптацією учнів до нових технологій, створюючи комфортні умови для вивчення і розвитку.

Спілкування в молодшому шкільному віці стає більш цілеспрямованим, оскільки з'являється постійний і активний вплив учителя, з одного боку, однокласників – з іншого. Вплив батьків у цьому віці є потужним, і тому дитина потрапляє в «трикутник партнерства», де ролі вчителя та батьків досить значні. (Барановська О.В., с. 11)

В дитини під час цифрового навчання вчитель втрачає авторитет, через що виникає блокування потужної сили для її мотивації до навчання. Вчитель вимушено віддаляється від учня і стає частиною його цифрового світу. В системі впливів на дитину успішно лідирують соціальні мережі, блогерство та ігровий сегмент. (22)

Забезпечення психологічної складової індивідуалізації навчання в умовах дистанційного (змішаного) навчання є вкрай важливим фактором його ефективності. Необхідність адаптації дистанційного (змішаного) навчання до

потреб учнів різних вікових категорій – це перший крок до створення дієвої системи освіти за наявності сучасних проблем. Серед них є найбільш важливі:

- усвідомлення впливу гіперінформаційної епохи на особистість та психічне здоров'я учнів;
- виявлення психологічних проблем учнів в умовах дистанційного навчання.

Рівень тривожності учнів, пов'язаний із невпевненістю дитини в своїх навчальних досягненнях, із позбавленням живого спілкування з учителем та однолітками.

В процесі дистанційного навчання без участі в організації та забезпечення учбового процесу батьками або опікунами навчання молодшого школяра іноді взагалі неможливе, починаючи з технічного забезпечення підключення до уроку, уваги учня, орієнтації на вчителя, закінчуючи моторною рухливістю молодшого школяра. А це важливо насамперед з фізіологічних потреб психоемоційного розвитку молодшого школяра. (3)

Однією з важливих проблем дистанційного навчання є відсутність фізичного спілкування. Для початкової школи, де соціальна адаптація важлива для розвитку особистості, важливо забезпечити можливості для взаємодії між учнями та педагогами, наприклад, через віртуальні класні кімнати або онлайн-проекти.

Для успішного дистанційного навчання молодших школярів важливо враховувати індивідуальні потреби та темп розвитку кожного учня. Вчителям обов'язково необхідно створювати різноманітні завдання та матеріали, щоб задовольняти різні стилі навчання та рівні підготовки, а також мотивувати учнів до навчання. Підтримка від батьків та вчителів надають відчуття захищеності. Власним прикладом необхідно показувати організованість і готовність до нового.

Педагоги повинні використовувати інтерактивні методи навчання, які стимулюють учнів до активної участі та саморозвитку. Це можуть бути

віртуальні екскурсії, групові проєкти, відкриті дискусії тощо. Важливим елементом дистанційного навчання є систематичний моніторинг та оцінювання навчальних досягнень учнів. Це допомагає вчасно виявляти труднощі та надавати допомогу для їх подолання.

Дистанційне навчання в початковій школі може бути успішним, якщо враховувати психолого-педагогічні аспекти, забезпечуючи комфортне, інтерактивне та індивідуалізоване навчання для кожного учня.

Воно дає учням можливість більш самостійно визначати свій навчальний ритм та обирати методи вивчення матеріалу. Це сприяє розвитку самостійності та відповідальності, яка є масою аспектів особистісного розвитку.

Постійна оцінка та надання зворотного зв'язку щодо виконання завдань та успішності допомагають дитині відстежувати свій прогрес і робити корекції в навчальному процесі. У дистанційному навчанні діти можуть відчувати відчуженість та стрес. Вчителі та батьки повинні бути готові надавати емоційну підтримку та допомогу у вирішенні психологічних проблем. Залучення батьків до навчального процесу є важливим аспектом, особливо для молодших школярів.

Вони можуть допомагати контролювати роботу дитини та сприяти її успіху. Використання педагогічних онлайн-ресурсів та платформ спеціально розроблених для дистанційного навчання може спростити організацію та ведення уроків. Вчителі повинні постійно вдосконалювати свої навички щодо дистанційного навчання та враховувати досвід та потреби дітей. Забезпечення якісного зворотного зв'язку з молодшими школярами у дистанційному навчанні допомагає зробити процес більш ефективним і створює умови для навчання та розвитку дітей в онлайн-середовищі.

Дотримуючись структурно-динамічного принципу аналізу особливостей психічного розвитку дитини, започаткованого ще класиком дитячої психології та дитячого розвитку Л.С. Виготським, вважаємо, що кожна конкретна особливість

психологічного статусу дитини має вивчатися та оцінюватися з точки зору як вікового співвіднесення, так і з певною послідовністю розвитку, взаємодією і "гетерохронністю", тобто різночасовістю формування тих чи інших вищих психічних функцій дитини. (Виготський Л.С., с.24)

Мотивація є ключовим фактором у навчанні, особливо у дистанційному форматі. Вчителі повинні старатися зробити навчальний матеріал цікавим та відповідним інтересам та потребам дітей. Важливо включати інтерактивні завдання, гри та вправи у навчальний процес. Це допомагає залучити увагу дітей і сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню матеріалу. Забезпечення безпеки онлайн є дуже важливим аспектом дистанційного навчання. Вчителі та батьки повинні навчати дітей правилам цифрової гігієни та відслідковувати їхню активність в Інтернеті. Для молодших школярів важливо мати стабільну структуру дня з фіксованим часом для навчання та відпочинку. Це допомагає їм легше адаптуватися до дистанційного режиму. Вчителі та батьки повинні співпрацювати для підтримки дитини в процесі навчання. Це може включати обмін інформацією про прогрес, обговорення стратегій навчання та вирішення проблем. Для молодших школярів важливо мати можливість спілкуватися з однолітками.

Науковці відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко Інституту педагогіки НАПН України для підтримки учителів і учнів в умовах дистанційного навчання запропонували низку навчальних і методичних матеріалів. Це зокрема система робіт з української мови й читання, математики, курсу «Я досліджую світ», створені Оксаною Вашуленко, Оксаною Петрук, Валентиною Мартиненко, Оксаною Онопрієнко, Наталією Листопад, Іриною Андрусенко для забезпечення оперативного контролю навчальних досягнень учнів, у тому числі — формувального оцінювання результатів засвоєння змісту навчання. (Головко В.М., 47)

Можна виокремити такі психологічні проблеми учнів:

- емоційна нестійкість;
- незрілість психіки;
- несформованість мотиваційної сфери;
- особливості сімейного виховання;
- тривожність;
- зниження мотивації.

Важливо навчати дітей вмінню самостійно планувати свій час, встановлювати цілі та контролювати свій навчальний процес. Вчителі повинні враховувати різні рівні здібностей та особливості кожного учня та працювати з ними індивідуально. Для дітей з особливими освітніми потребами важливо забезпечити доступ до відповідних ресурсів та підтримку спеціалістів. Вчителі та батьки можуть надавати поради щодо здорового харчування, фізичної активності та режиму сну, щоб допомогти дітям зберігати фізичне та психологічне здоров'я під час дистанційного навчання.

Провідними психолого-педагогічними умовами запровадження дистанційного навчання постають: достатній рівень комп'ютерної грамотності учнів та вчителів; наявність відповідної матеріально-технічної бази.

Загалом, успішне дистанційне навчання для молодших школярів вимагає комплексного підходу, який враховує їхні психологічні та педагогічні потреби. Вчителі, батьки та адміністрація школи повинні працювати разом, щоб створити сприятливі умови для навчання та розвитку дітей у цифровому середовищі.

1.3. Переваги використання засобів зворотного зв'язку під час дистанційного навчання

У сучасному освітньому просторі, особливо під час пандемії, дистанційне навчання стало необхідністю, а засоби зворотного зв'язку стали ключовим

елементом для забезпечення ефективного процесу навчання в початковій школі. Ці засоби відкривають нові можливості та мають численні переваги для якісного освітнього процесу.

Зворотній зв'язок під час дистанційного навчання – це постійний, цілеспрямований процес взаємодії всіх учасників дистанційного навчання, спрямований на отримання інформації про хід та результати навчальної діяльності учнів та розробки на її основі коригуючих дій щодо удосконалення знань, умінь та навичок та впливає на переваги дистанційного навчання (див.Рис.1.2)

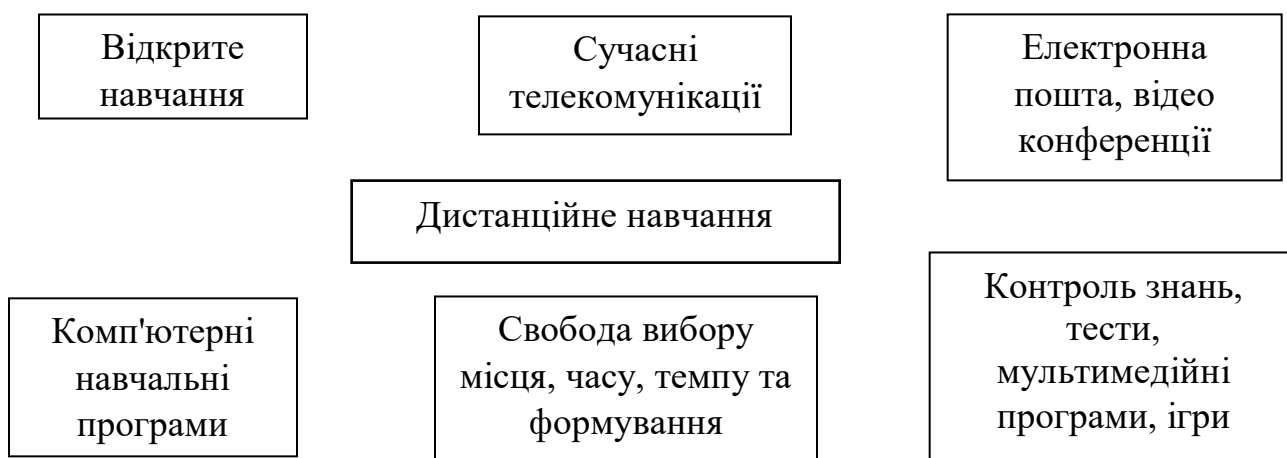

Рис.1.2.Переваги дистанційного навчання

Для початку визначимо, які ж переваги засобів зворотного зв'язку:

- індивідуалізація і підтримка, саме вони дозволяють вчителям надавати індивідуальну підтримку кожному учневі, адаптуючи матеріали та завдання під його потреби і темп навчання;
- створення позитивного навчального середовища, підтримки мотивації та підвищення інтересу до навчання;

- вчителі можуть отримувати зворотний зв'язок від учнів щодо якості викладання, який дозволяє їм покращувати свої методи та підходи для досягнення кращих результатів;
- засоби зворотного зв'язку сприяють розвитку навичок критичного мислення, оскільки учні вивчають свої помилки, аналізують результати та вдосконалюють свої вміння.
- полегшують комунікацію між вчителем і учнем, що допомагає у вирішенні будь-яких труднощів у навчанні та встановленні партнерських відносин;
- учні можуть використовувати зворотний зв'язок для самооцінки свого прогресу та вдосконалення своїх навчальних навичок;
- засоби зворотного зв'язку можуть також включати батьків у процес навчання, дозволяючи їм більше розуміти, як допомогти своїм дітям вдома.

Зворотний зв'язок може стимулювати активність учнів та сприяти їх участі в навчальному процесі. Відгуки допомагають вчителям розуміти, як учні сприймають матеріал, та адаптувати заняття для залучення їхнього інтересу. Також слугувати інструментом для надання учням додаткової інформації, посилань на ресурси та рекомендацій щодо самостійного навчання.

Загалом, використання засобів зворотного зв'язку в дистанційному навчанні молодших школярів сприяє більш ефективному і індивідуалізованому процесу навчання, розвитку навичок та створенню позитивного навчального середовища. Щоб отримати успішний зворотний зв'язок під час дистанційного навчання вчитель повинен добре володіти прийомами роботи в чаті, відео конференціях, на електронній пошті та в інших різноманітних засобах комунікації.

В умовах дистанційного навчання відбувається зміна навколишнього середовища, дітям з особливими освітніми потребами не вистачає умов для формування, розвитку, закріплення навичок комунікації. З огляду на це, педагогу важливо організувати простір для спілкування, доречно проводити ранкове онлайн- коло хоча б один чи два рази на тиждень. Це важливо для спілкування й для підтримання віртуального класу як колективу.

Під час дистанційного навчання молодших школярів можна розглянути такі практичні рекомендації:

- потрібно змінювати види діяльності, коли діти проводять час перед екраном та поза ним. Регулярні перерви, фізичні вправи і відпочинок від комп'ютера.

- вчителі та батьки повинні співпрацювати для створення ефективного навчального середовища. Вчителі можуть надавати рекомендації батькам щодо організації навчання вдома та надавати інструкції для дітей.

- регулярні онлайн-зустрічі з вчителем та однокласниками можуть зменшити відчуття відчуженості та покращити комунікацію.

- вчителі повинні враховувати індивідуальні особливості дітей та надавати підтримку відповідно до їхніх потреб.

- у молодших школярів потрібно розвивати навички самостійності, планування часу та саморегуляції.

Протягом реалізації дистанційних технологій і дистанційної форми навчання важливо здійснювати моніторинг, прогнозування та контроль діяльності й ризиків:

- постійна методична, технічна, організаційна психолого-педагогічна підтримка вчителів і учнів (за допомогою онлайн-спільнот);

- моніторинг активності на платформі (середовищах) учнів та вчителів; опитування учасників освітнього процесу щодо задоволеності цифровими інструментами, організацією освітнього процесу, електронними освітніми ресурсами;
- вчасне реагування на критичні ситуації як технічного, так і організаційного характеру;
- прогнозування методичних, технічних ризиків та прийняття управлінських рішень щодо їх запобігання.(2)

Засоби зворотного зв'язку мають великий потенціал для покращення якості дистанційного навчання молодших школярів, але їхня ефективність залежить від комплексного підходу та спільних зусиль учителів, батьків і дітей. Важливо забезпечити збалансований підхід, щоб діти могли отримати найкращу можливу освіту в цьому новому навчальному середовищі.

Висновки до розділу 1

Дистанційне навчання – головна форма дистанційної освіти, яка побудована на широкому використанні комп'ютерно орієнтованих педагогічних технологій, телекомунікаційних та програмно-технічних засобів, що створюють умови для учасників навчального процесу.

Засоби зворотного зв'язку являють собою цінний інструмент для оцінки та поліпшення навчання молодших школярів у дистанційній формі. Вони надають можливість вчителям відстежувати, як учні сприймають матеріал, і реагувати на їхні потреби.

Основною метою засобів зворотного зв'язку є забезпечення індивідуального підходу до навчання молодших школярів. Це дозволяє вчителям адаптувати матеріал і методи навчання відповідно до рівня знань та потреб кожного учня.

Важливо враховувати психологічні та розвиткові особливості дітей молодшого шкільного віку при створенні засобів зворотного зв'язку. Це допомагає забезпечити їхню зрозумілість та відповідність віковим потребам.

Молодші школярі часто потребують більше взаємодії з вчителями та однокласниками. Дистанційне навчання може порушити цей аспект, призводячи до відсутності соціальних зв'язків і зниження мотивації.

Засоби зворотного зв'язку можуть включати різні формати, такі як тестування, опитування, обговорення відповідей, відеорецензії тощо. Важливо обирати ті засоби, які найкраще відповідають конкретним метам навчання та потребам учнів.

Розвиток навичок саморегуляції та самооцінки у молодших школярів є важливою складовою використання засобів зворотного зв'язку. Учням слід надавати можливість аналізувати свої досягнення та визначати шляхи покращення.

Особиста взаємодія між вчителем і учнями залишається надзвичайно важливою навіть у дистанційному навчанні. Засоби зворотного зв'язку сприяють підтримці цієї взаємодії та підвищенню мотивації учнів.

Узагальнюючи, теоретичні основи використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів відображають важливі принципи і підходи, які сприяють ефективному і індивідуальному навчанню, а також розвитку навичок саморегуляції і самооцінки учнів.

На основі аналізу науково-методичної літератури, власного педагогічного досвіду можна зробити висновок, що на даному етапі розвитку освіти є достатня кількість веб-технологій, онлайн платформ, які можна застосувати при організації дистанційного навчання для молодших школярів. Елементи дистанційного навчання, що використовується у початковій школі повинні мати

певну концепцію, налагоджену систему існування та психолого-педагогічні основи з метою вирішення проблеми ефективного керування навчальною діяльністю школярів.

Отже, дистанційне навчання є не лише викликом сьогодення, але і основою для значного оновлення форм, методів та принципів вищої освіти. Саме дистанційна організація навчання впливає на характер взаємодії між методами навчання, джерелами інформації та освітніми структурами, і звісно ж на зміни взаємодії між освітніми суб'єктів, час навчання, хід і місце розташування.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

2.1. Дослідження стану використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів

Завданням дослідження стало вивчення стану використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів. Для цього була розроблена анкета «Використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів», яку запропонували заповнити вчителям Чернівецької гімназії № 8. До кожного питання наводяться варіанти відповідей. Учитель може обрати декілька варіантів, що відображають його позицію та досвід.

Об'єктом дослідження є дистанційне навчання молодших школярів в умовах сьогодення. Метою було з'ясувати, як вчителі використовують засоби зворотного зв'язку під час дистанційного навчання, чи задоволені педагоги якістю цих інструментів і чого їм не вистачає, щоб використовувати їх частіше.

Спочатку визначали, яке ставлення у вчителів до дистанційного навчання. Після цього з'ясували, як часто вони використовують цифрові інструменти в школі чи стали використовувати їх частіше, з якою метою використовують, які освітні цілі переслідують, звідки дізнаються про них і як вибирають. Важливо було дізнатися, якої підтримки бракує вчителям для роботи з засобами зворотного зв'язку.

Анкета для вчителів – практиків складається з 8 питань. В онлайн-опитуванні взяли участь 26 педагогів гімназії.

Пропоную переглянути результати відповідей на перше питання (див. Рис.1.3.):

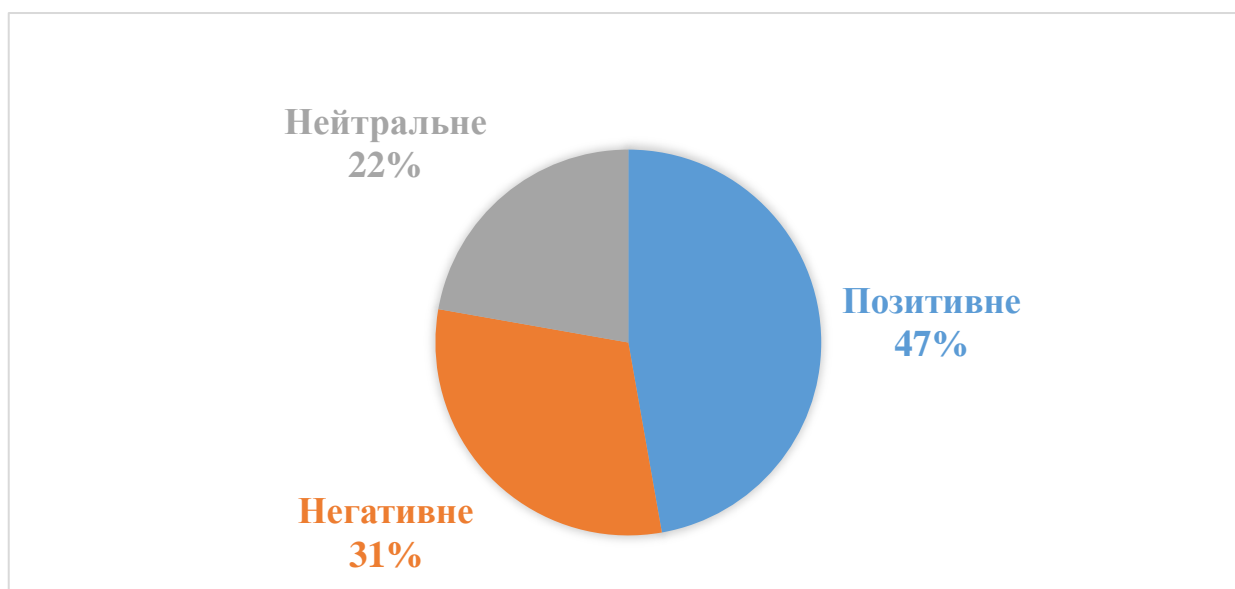

Рис. 1.3. Результати відповіді на питання: «Яке ваше ставлення до дистанційного навчання?»

Отже, ставлення до дистанційного навчання 47 % - позитивне, негативне – 31 % та 22 % нейтральне.

Далі опитування стосувалося платформ, які освітяни застосовують у навчальному процесі. На разі в Україні дуже багато освітніх платформ для проведення уроків. Було розглянуто найпопулярніші платформи Classroom, Google Meet, Zoom. Всі педагоги використовують Google Meet.

На питання «Які платформи для онлайн завдань та ігор використовуєте?» половина вчителів користується Edugames.rozumniki.ua, 25 % - Learning Apps, 17 % - Quizlet та 8 % -Study-Smile (див.Рис.1.4)

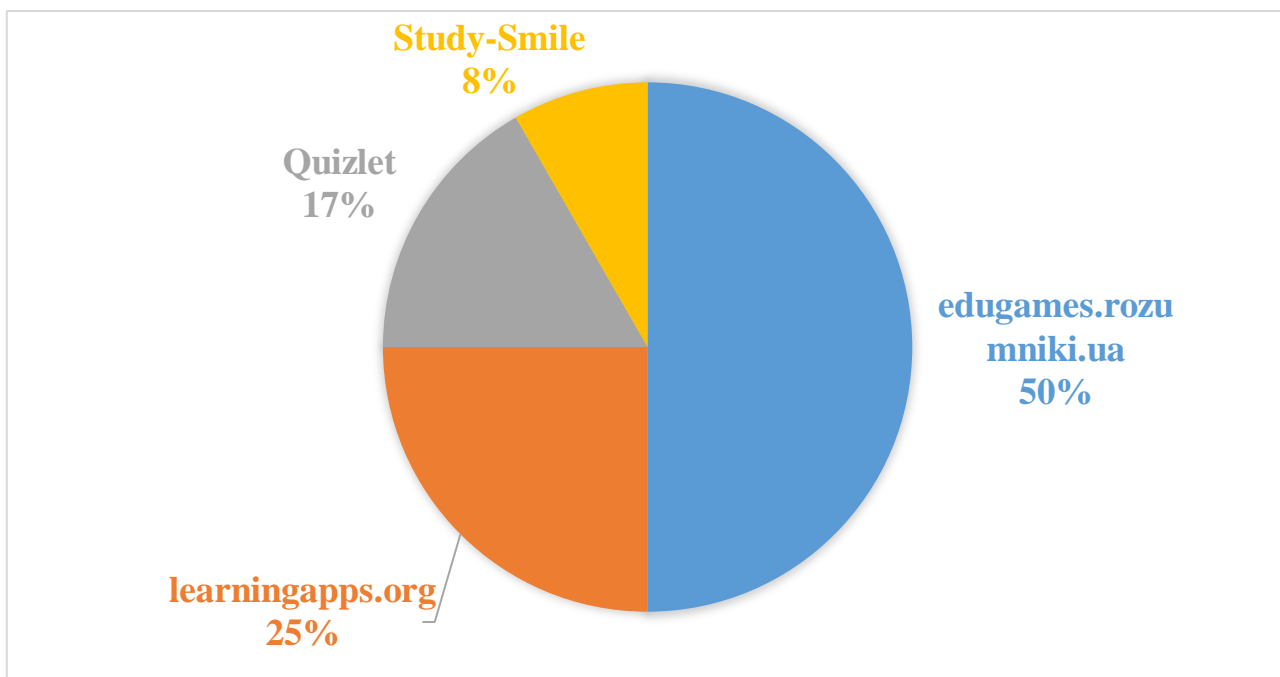

Рис.1.4. Результати відповіді на питання: «Які платформи для онлайн завдань та ігор використовуєте?»

Наступне питання було «Чи змінилася успішність навчальних досягнень учнів під час дистанційного навчання?»(див.Рис.1.5)

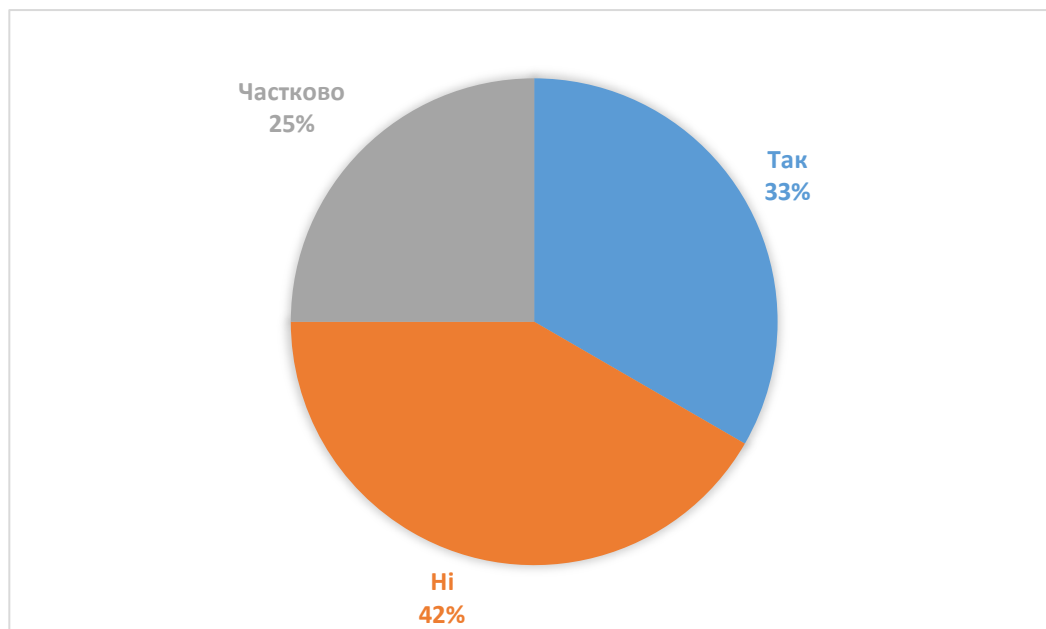

Рис. 1.5. Результати відповіді на питання «Чи змінилася успішність навчальних досягнень учнів під час дистанційного навчання?»

На запитання «Які позитивні результати Ви помітили під час використання засобів зворотного зв'язку у роботі з молодшими школярами?» можна зробити такий висновок, що 49 % - засоби зворотного зв'язку допомагають з'ясувати, наскільки добре учні розуміють вивчений матеріал. 31 % - дозволяє виявити слабкі та сильні сторони учнів, 11 % - служить як мотивація для дітей та 9 % - допомагають вчителю адаптувати свій підхід та методи навчання (див. Рис. 1.6).

Рис. 1.6. Результати відповіді на питання «Які позитивні результати Ви помітили під час використання засобів зворотного зв'язку у роботі з молодшими школярами?»

На питання «Які форми комунікації з учнями Ви використовуєте?» можна зробити такий висновок, що 10 % - вивчають матеріал на онлайн ресурсах, а найбільше 33 % - надсилають повідомленням виконані домашні завдання (див. табл. 1.)

Таблиця 1

Які форми комунікації з учнями Ви використовуєте?	
Через аудіо повідомлення в соціальних мережах	18 %
Вчитель розміщує домашні завдання в електронному щоденнику	24 %
Учні вивчають матеріал на онлайн-ресурсах	10 %
По відео зв'язку учні виконують завдання разом з вчителем	15 %
Виконані домашні завдання учні або батьки надсилають повідомленням	33 %

Табл. 1 Результати відповіді на питання: «Які форми комунікації з учнями Ви використовуєте?»

На питання «Як ви стимулюєте інтерактивність та співпрацю між учнями за допомогою засобів зворотного зв'язку?» 60 % вчителів використовують електронні платформи, 25 % - за допомогою онлайн-опитування та 15 % використовують віртуальні дошки (див. Рис. 1.7.)

Рис.1.7. Результати відповіді на питання «Як ви стимулюєте інтерактивність та співпрацю між учнями за допомогою засобів зворотного зв'язку?»

На питання «Як ви оцінюєте рівень участі молодших школярів у процесі навчання під час використання засобів зворотного зв'язку?» 45% вчителів підтверджують високу участь учнів, 35% - середня участь та 20% - низька участь(див. Рис. 1.8)

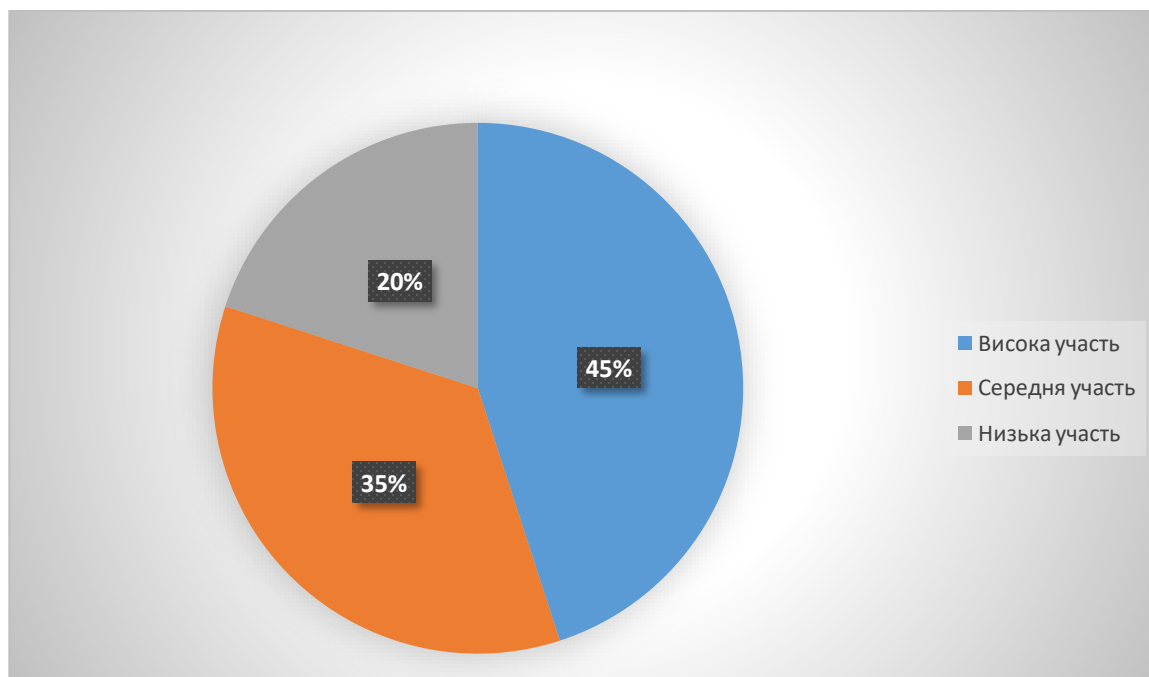

Рис. 1.8. Результати відповіді на питання «Як ви оцінюєте рівень участі молодших школярів у процесі навчання під час використання засобів зворотного зв'язку?»

Провівши дане дослідження можна дійти такого висновку, що вчителі початкових класів ефективно використовують різноманітні платформи, які забезпечують зворотній зв'язок молодших школярів. Це сприяє високим показникам навчальних досягнень учнів. Результати засвідчили наступне. Учні та вчителі використовують різноманітні інформаційно-комунікаційні технології, найчастіше спілкуються за допомогою соціальних мереж та месенджерів.

Використання швидких методів візуалізації та дистанційних платформ на уроках дозволяє кожному учню розвивати свої власні темпи навчання. Доцільно

використовувати дистанційні платформи, щоб забезпечити повне засвоєння знань, умінь і навичок, розвивати навчально-інтелектуальні навички та зробити заняття більш яскравим і захоплюючим. Використання дистанційних платформ у класі дозволяє модернізувати сучасні уроки та розширити можливості ілюстративного супроводу уроку.

Кожен вчитель обирає те, що краще відповідає віковим та індивідуальним особливостям учнів. Всі використовують сервіс Google Meet, адже він зручний у використанні. Також для онлайн уроків є хорошими помічниками: Learning Apps, Study-Smile, Quizlet, edugames.rozumniki.ua.

Однак є певні недоліки під час дистанційного навчання, адже через технічні проблеми певна кількість учнів не має змоги доєднатися до уроку. Іноді у педагогів виникають труднощі з малою обізнаністю засобів, не завжди присутня підтримка з боку батьків.

На даний час є велика кількість різноманітних методів, цифрових інструментів, які сприяють ефективному отриманню зворотного зв'язку в процесі дистанційного навчання.

2.2. Методи та інструменти зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів

Засоби зворотного зв'язку для молодших школярів - це різноманітні методи та інструменти, які допомагають отримати вчителям або батькам повернену інформацію від дітей щодо їхнього навчання, розвитку та загального благополуччя. Такі засоби допомагають зрозуміти, наскільки ефективно дитина освоює матеріал, як вона взаємодіє з навчанням та чим їй можна допомогти.

Сучасні діти надають перевагу візуальній інформації. Мандрівка віртуальним музеєм, перегляд відео, посилання на додаткову інформацію, все це більш цікаво учням ніж звичайні статті з підручників. До того ж тепер пояснення теми уроку можна отримати не лише від вчителя, а й з інших джерел.

Багато вчителів використовують цифрові платформи, які пропонують школи або популярні месенджери, такі як Viber, WhatsApp, Facebook і Telegram, для своєї організації роботи з учнями чи студентами. У цьому випадку ці додатки-месенджери є корисними та ефективними для організації консультативної співпраці, надання рекомендацій та можливості надання послуг спілкуватися дистанційно. Інші ресурси, такі як цифрові інструменти, необхідні вчителям для ефективного проведення уроків. Ці ресурси можуть допомогти виконати окремі завдання, отримати специфіку предмету та розширити різноманітність активності учнів під час заняття.

Сьогодні існує велика кількість таких освітніх ресурсів, більшість із них доступні в англomовному варіанті, а деякі адаптовані для користувачів України. Багато з цих ресурсів є безкоштовними або частково платними.

Слід зазначити, що вчителі окрім авторських навчально-методичних і дидактичних матеріалів при роботі з освітніми платформами можуть використовувати готові матеріали з різних джерел, створені спеціально для дистанційного навчання, наприклад, масові відкриті онлайн-курси, матеріали е-підручників, матеріали репозиторіїв, відеолекції на науково-освітніх каналах YouTube. Як свідчить аналіз практики, в Україні найпопулярнішими освітніми платформами є такі: Moodle, Google Classroom, WebTutor, iSpring, Collaborator, SAP LSO, Edmodo, Мій клас (українська платформа), ClassDojo та ін. Слід зазначити, що ті вчителі-практики, які працюють з освітніми платформами, найчастіше використовують Moodle і Google Classroom. Це пов'язано з тим, що в Україні напрацьовано певний досвід використання зазначених освітніх платформ, наявні окремі методичні рекомендації щодо їх використання тощо. (Гриневиц Л.М., с.40)

Для того, щоб отримати позитивні результати під час дистанційного навчання вчителю необхідно обрати за певними критеріями, які саме методи та

інструменти зворотного зв'язку будуть найкращими. Потрібно обрати найбільш поширені та з'ясувати чи відповідають вони методичним цілям, також врахувати зрозумілість цих інструментів для всіх учасників освітнього процесу. У даний час є багато засобів зворотного зв'язку, які широко використовуються та є важливим аспектом у дистанційному навчанні.

Вони можуть включати письмові та усні коментарі вчителя, самооцінку учнів, оцінювання та обговорення навчальних завдань і досягнень, розгорнуті відповіді на запитання тощо. Засоби зворотного зв'язку допомагають учням зрозуміти, що вони роблять правильно, і виявити помилки. Це сприяє покращенню їхнього розуміння навчального матеріалу. Зворотний зв'язок може мотивувати учнів прагнути до постійного вдосконалення своїх навичок та навчальних досягнень.

Комунікаційні системи повинні вирішувати такі основні завдання: налагодження первинної комунікації між учнями, батьками та вчителями; швидке інформування про динамічні зміни.

Якщо мова йде про організацію дистанційного навчання, ресурс має забезпечити такі функції: проведення онлайн-уроків; доступ до різноманітних електронних навчальних матеріалів; створювати завдання для учнів, такі як тести чи практичні завдання в зошитах; оцінювання та зворотний зв'язок щодо робіт учнів; можливість задавати запитання та отримувати відповіді поза межами онлайн-уроку.

Правильно підібрані цифрові інструменти для організації змішаного навчання дозволяють зробити освітній процес максимально комфортним та ефективним. У виборі цифрових інструментів єдиних правильних рішень немає, адже все залежить від конкретних запитів: кількості учнів, навчального завдання, технічних можливостей і підготовки всіх учасників освітнього процесу. Важливо

на рівні закладу освіти обрати однакові цифрові інструменти задля того, щоб учні швидше їх опанували й не мали додаткових проблем під час їх застосування. Відповідальність щодо здійснення такого добору доцільно покласти на адміністрацію закладу освіти. (38)

Розглянемо основні інструменти зворотного зв'язку під час дистанційного навчання молодших школярів, які можуть бути використані для досягнення численних корисних цілей:

- сучасні онлайн-платформи навчання надають можливість вчителям створювати інтерактивні уроки та завдання, які дозволяють учням відповідати на питання, виконувати тести, та надавати відповіді на завдання. Ці платформи також можуть автоматично збирати та аналізувати дані про відповіді учнів;
- використання електронної пошти дозволяє вчителям та учням спілкуватися один з одним, обмінюватися завданнями, коментарями та запитаннями. Це ефективний спосіб для індивідуального зворотного зв'язку.
- платформи для відеоконференцій, такі як Zoom чи Google Meet, дозволяють проводити онлайн-уроки та зустрічі, під час яких вчителі можуть надавати зворотний зв'язок в реальному часі. Вони також дозволяють створювати записи уроків для подальшого перегляду;
- вчителі можуть створювати електронні анкети та опитування для збору думок та вражень учнів щодо курсів та матеріалів навчання. Це допомагає вчителям налаштувати навчання під потреби учнів;
- створення спільних онлайн-дошок і форумів дозволяє учням обговорювати матеріали, ставити питання та надавати зворотний зв'язок один одному. Це сприяє активній взаємодії та колективному навчанню.

Детальніше розкриємо засоби зворотного зв'язку.

Відеоконференція — це онлайн-засідання, під час якого вчителі та учні взаємодіють між собою за допомогою відеозв'язку.(7)

Форум — найпоширеніша форма спілкування вчителя й учнів у дистанційному навчанні. Модератор форуму реалізує обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією.

Чат — спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативної комунікації людей через інтернет. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіо, відеочат. Найбільш поширений — текстовий чат.

Анкетування — для поточного контролю в ході дистанційного навчання зручно використовувати різноманітні анкети.

Анкета є достатньо гнучким інструментом, оскільки питання можна ставити безліччю різних способів. У дистанційному навчанні після засвоєння кожної теми можна використовувати анкети, в яких учень може зробити самооцінку результатів навчання.

Google Classroom – це інтегрований інструмент зворотного зв'язку, що включає в себе Google Docs, Google Drive і Gmail. Він допомагає організувати ефективно спілкування з учнями під час дистанційного навчання, а також надає можливість створювати завдання та виконувати проєктну роботу. Цей додаток є безкоштовним, зручний у використанні та захищений від сторонніх осіб. Можна надсилати матеріали для всіх учасників одночасно, бачити статистику виконання.

Сервіс дозволяє вивченню, закріпленню та повторенню навчального матеріалу.

Zoom – це програма для організації відеоконференцій, надає можливість одночасно підключати до 100 учасників. Під час відеодзвінка вчитель має можливість бачити дітей, демонструвати презентації. Також можна відтворювати аудіо і відео у режимі демонстрації екрану, є доступна функція «чат», за допомогою якої учасники можуть надсилати короткі текстові повідомлення.

Вчителю легко вести контроль за чатом, адже можна додавати чи видаляти та вимикати звук учню, що порушує дисципліну.

З допомогою Zoom можна записувати лекції, звернення та розмови; планувати та запрошувати учасників конференцій; спілкуватися та обмінюватися інформацією в чатах.

Цей сервіс можна встановити на комп'ютер, планшет або телефон, пройти реєстрацію та запустити.

Google Meet – це один із додатків пошукової системи Google. Його зручно використовувати для онлайн уроків. Одночасно можуть бути приєднані до відеодзвінка до 100 учасників. Як і в програмі Zoom є доступ до демонстрації екрана, вчитель може керувати учасниками, наприклад, вмикати чи вимикати звук, закріпити окремого учасника на головному екрані або видалити учасника. Теж є функція «чату».

Загалом Google Meet є зручним у використанні, його не потрібно завантажувати та встановлювати на пристроях. Цей сервіс дає можливість дозволяти або забороняти вхід, передбачена опція відключення або видалення учасників у разі потреби; підтримує проведення високоякісних віртуальних уроків і навіть соціальних заходів навчального закладу. (Лотоцька Л., 2020, с. 24)

Class Dojo – це зручний інструмент для роботи з класом під час дистанційного навчання. На цій платформі доступні такі функції, як яскрава анімація для дітей, можливість зв'язатися з батьками, контролювати успішність учня. Створені вчителем завдання для учнів можуть бути чотирьох типів: фото, відео, малюнок чи текст. Учень може написати роботу й прикріпити файл або намалювати роботу, сфотографувати чи зняти коротке відео. Відповідно одразу можна побачити виконане завдання учнем.

Edmodo - один з популярних серед вчителів сервісів. Платформа досить проста, зручна в експлуатації, безкоштовна, має всі необхідні інструменти, завдяки яким вчитель зможе працювати з учнями дистанційно. Вчитель може

створити групу класу, в якому буде ділитися інформацією, прикріплювати файли із завданнями тощо. Є можливість створювати різні форми контролю (опитування, тестування та інші завдання). (35)

Сервіс Learning Apps є конструктором, який дозволяє зручно створювати електронні інтерактивні вправи, котрі сприяють активності, самостійності школярів. Learning Apps надає можливість дистанційного навчання кожному вчителю, адже дозволяє створити набір класів у власному акаунті, ввести дані про учнів, їх профілі, задати пароль для входу та викладати вправи для виконання.

Мій клас – електронний освітній сервіс, який пришвидшує роботу із завданнями та їх перевіркою. Платформа має безліч готових завдань та автоматично їх перевіряє. Величезна кількість завдань і тестів різної складності. Однак на цій платформі не всі функції є безкоштовними.

Google Classroom – це безкоштовний сервіс для закладів освіти, некомерційних організацій і користувачів з особистими обліковими записами Google. Він допомагає вчителям організувати процес дистанційного / віддаленого навчання та ефективно взаємодіяти з учнями. Цей сервіс доступний у вебінтерфейсі й на мобільних пристроях. Тут налаштована інтеграція з багатьма об'єктами Google Діску (Gmail, Google Документами, Google Презентаціями, Google Календарем тощо).(10)

YouTube є одним із найкращих і доступних ресурсів для дистанційного навчання. З його допомогою можна знайти та переглянути пояснення тем різних вчителів, розв'язки конкретних ситуацій, наглядні демонстрації різних досліджень, науково-популярні відео та анімації. YouTube є джерелом багатьох пізнавальних і корисних каналів, які можна використовувати для отримання необхідної інформації.

Цифрові інструменти моніторингу, такі як тести, ігри та вікторини. Більшість відкритих ресурсів для тестування, таких як сайт «На урок» або

<https://besmart.study>, дозволяють використовувати бібліотеку ресурсів або створювати тести за допомогою редактора, але не дозволяють обмежити кількість часу, необхідного для завершення тесту. Таким чином, тестування з використанням додаткових матеріалів може бути навчальним, а не контролюючим.

Google Forms — це інструмент, який дозволяє створювати тести та анкети. автоматична перевірка результатів, яка може експортуватися в таблицю можливість обмежити доступ до повторних відповідей тощо.

Цифрові інструменти у вигляді вікторин, ігор та тестування

Kahoot - безкоштовний сервіс для проведення вікторин, опитування, дискусій, дидактичних ігор і тестів.

Платформа Kahoot має низку переваг:

- зрозумілий інтерфейс;
- можливість створення різних типів тестів;
- можливість створювати тести у форматі ігрових механік;
- серйозні ігровий механізм у кожному варіанті тесту чи вікторини;
- різноманітність тестів;
- інтерактивний режим, коли в режимі реального часу учні бачать, як проходить гра та хто перемагає;
- можливості швидкого створення тестів, опитувань, дискусій;
- хороші можливості безкоштовної версії сервісу;
- бібліотека зображень, якою можна скористатися. Зображення можна представляти як альтернативи відповідей у тестах;
- редактор математичних символів;
- зручна система звітів. (34)

QuizWhizzer — сервіс для створення дидактичних ігор. На ігровій дошці додаються різні види запитань (з однією або кількома правильними відповідями, короткою відповіддю, відкритою відповіддю тощо).

Online Test Pad — безкоштовний сервіс для створення онлайн-тестів. Є можливість вставити картинку в запитання. (Воротникова І.П., с.36)

Проект «Розумники» (Smart Kids) передбачає вивчення математики та української мови у 1-4 класах за допомогою інтерактивних завдань (електронних освітніх ігрових ресурсів), розроблених за шкільною програмою. Завдання працюють на комп'ютері, планшеті, мультимедійній дошці чи будь-якому іншому мультимедійному обладнанні.

Використання мереж і месенджерів. Учитель створює групу в соціальній мережі або месенджері (наприклад, Facebook, Viber, Telegram тощо) з обмеженим доступом, розміщує навчальні матеріали або посилання на ресурси та завдання, які доступні в Інтернеті. Крім того, можна проводити опитування серед учасників групи.

Електронна пошта – це інструмент зворотного зв'язку. Дає можливість швидкому надсиланню повідомлень. Надіслані повідомлення можуть зберігатися та переглядатися зручно та безпечно.

Електронний щоденник – це інноваційний інструмент для ефективного навчання. Швидкий доступ до інформації, дозволяє батькам та учням ефективно взаємодіяти з вчителем. Батькам є доступ до відстеження домашніх завдань. Забезпечення конфіденційності.

Використання сайтів в освітньому процесі допомагає вирішити такі питання: надавати інформацію учасникам освітнього процесу про навчальні плани, програми; передавати навчальні матеріали в режимі дистанційного навчання; розширювати доступ до навчального контенту завдяки посиланням на додаткові тематичні інтернет-ресурси; надавати можливість позанавчальних консультацій;

застосовувати тренувальне тестування; відкривати можливість брати участь в інтернет-конкурсах та олімпіадах; здійснювати взаємозв'язок з учнями та їхніми батьками тощо.(16)

Одна з найважливіших навичок XXI століття - уміти ефективно працювати на відстані, добре розумітися в технологіях та бути медіаграмотним. Нині перед кожним учителем країни постало випробування: як відпрацювати ці навички разом з учнями в реальному часі за допомогою дистанційного навчання. Діти сьогодні зростають у світі інноваційних технологій, і для них цілком природним є цифрове середовище, яке вони використовують для отримання та обміну інформацією. Отже, для них не є проблемою навчатися онлайн, дистанційно, навпаки - це нова цікава пригода для дитини!

Зворотний зв'язок в дистанційному навчанні є процесом обміну інформацією між учителем і учнем, який дозволяє оцінити та вдосконалити навчальний процес. Молодші школярі мають особливі потреби, і важливо забезпечити їм ефективний засіб отримання зворотного зв'язку, що відповідає їхньому розвитку та інтересам.

Один з методів зворотного зв'язку - це оцінка та коментування навчальних завдань. Вчителі можуть надсилати завдання молодшим школярам та потім аналізувати їх відповіді, надавати конструктивні коментарі та оцінки. Цей процес допомагає учням розуміти свої помилки та поліпшувати свої навички. Ще одним ефективним методом є відеозаписи уроків та виступи вчителів. Вони дозволяють молодшим школярам бачити та слухати вчителя, навіть якщо вони не можуть зустрічатися особисто. Після перегляду уроків учні можуть ставити питання або висловлювати свої зауваження через електронну пошту або спеціальні платформи.

Також важливим інструментом зворотного зв'язку є онлайн-тести та анкети. Вони дозволяють учителям отримувати швидку інформацію щодо рівня розуміння матеріалу учнями та ідентифікувати можливі проблеми. Учні можуть також оцінити рівень комфорту та ефективності дистанційного навчання через анкетування. Крім того, сучасні платформи для дистанційного навчання пропонують функції чату та форумів, де учні можуть спілкуватися з вчителями та однолітками, обговорювати теми та розв'язувати завдання. Це стимулює активну взаємодію та сприяє колективному навчанню.

Важливим фактором успішної реалізації дистанційного навчання є добір ефективних методів, прийомів навчання і форм організації навчальної діяльності.

Для отримання швидкого зворотного зв'язку від учнів використовують віртуальні дошки. Одним із сервісів, що дає можливість співпрацювати між учасниками освітнього процесу є Jamboard. На якій можна прикріплювати фото, посилання, відео, файли та ін.

В умовах дистанційного навчання став у нагоді сервіс Learning Apps.org. Він допомагає у перевірці та закріпленні знань. Дає змогу створювати завдання різної складності: кросворди, ребуси, вікторини, ігри тощо.

Додатки Google мають низку переваг і дають можливість: забезпечити наочність та інтерактивність навчальних матеріалів, їх доступність; активізувати пізнавальну активність учнів через можливість використовувати сторонні додатки (інтерактивні вправи); здійснювати контроль за виконанням навчальних завдань, допомагати учням (за необхідності); створювати індивідуальні завдання для кожного учня (можливість у Google Classroom створити копію для кожного); регулювати час, що відведений на виконання завдань в онлайн-режимі; організовувати онлайн-опитування, що дозволяє зекономити час учителя на їх перевірку; організовувати спільну роботу учнів в онлайн-режимі; забезпечувати

оцінювання виконаних учнем робіт; організувати відеозустрічі для викладання теми в режимі реального часу. Саме тому сьогодні вчителю необхідно опанувати сучасні методики навчання в інформаційному просторі для того, щоб зуміти вирішити всі поставлені завдання і в режимі дистанційного навчання.

Успішне використання методів та інструментів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів вимагає комплексного підходу та урахування індивідуальних особливостей кожного учня. Декілька важливих аспектів:

- вчителі повинні адаптувати засоби та методи зворотного зв'язку до потреб кожного учня. Це може включати індивідуальні коментарі та завдання.

- надмірний обсяг зворотного зв'язку може призвести до стресу учнів. Важливо збалансувати кількість та частоту взаємодії.

- забезпечення доступу до необхідних технічних засобів та підтримки є критичним для успішного дистанційного навчання.

- вчителі повинні створювати стимули для учнів, показуючи їм цінність та значущість отриманого зворотного зв'язку для їхнього особистого розвитку.

Для отримання зворотного зв'язку молодших школярів при дистанційному навчанні рекомендується використовувати найпоширеніші онлайн інструменти (див. табл. 2)

Таблиця 2

Перелік онлайн інструментів

Платформа	Опис можливостей
Google Classroom	Завдання доступні учням і автоматично додаються в папку Google Диск
Kahoot	Платформа для створення вікторин, тестів, дидактичних ігор
Classtime	Вправи та тести, є можливість оцінювання. Безкоштовна версія налічує понад 30 000 питань для учнів
Learning.ua	Інтерактивні завдання з української мови, математики
Padlet	Зручний у роботі сервіс, є можливість оформити дошку та заповнити її даними. Можна додавати графічні, текстові та мультимедійні файли, посилання на веб-сторінки

У підсумку, методи та інструменти зворотного зв'язку грають важливу роль у дистанційному навчанні молодших школярів. Вони допомагають забезпечити ефективну взаємодію між вчителями та учнями, поліпшити розуміння та засвоєння матеріалу, а також підвищити мотивацію до навчання. Сприяють вмотивувати учнів, урізноманітнювати уроки та робити їх сучасними, відповідно до вимог сьогодення. Однак важливо враховувати індивідуальні потреби та можливості кожного учня та забезпечувати

збалансований підхід до використання засобів зворотного зв'язку в дистанційному навчанні.

Зворотний зв'язок у дистанційному навчанні є важливим елементом для підвищення якості освіти та досягнення успішних результатів учнів. Він дозволяє вчителям налаштовувати навчання, сприяє активному взаємодії та забезпечує індивідуальний підхід до кожного учня. Для успішного використання зворотного зв'язку в дистанційному навчанні вчителі та учні повинні бути відкриті до співпраці, а також мати доступ до необхідних технічних засобів та ресурсів.

2.3. Способи використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів

Дистанційне навчання молодших школярів — це виклик, який став особливо актуальним у зв'язку зі зростанням технологій та забезпеченістю доступом до освіти в умовах обмеження. Засоби зворотного зв'язку грають важливу роль у підтримці ефективного навчання та адаптації до нових умов.

Основне завдання вчителя – бути ланкою передачі суспільного досвіду, що сприяє соціальному прогресові. В процесі навчання педагог передає учням пізнавальний досвід та формує компетентності для майбутнього життя.

І. Зязюн зауважує: «Педагог має справу з конкретними людьми: дітьми свого класу, школи, іншого закладу, проте його завдання не лише особистісне, а й суспільно зумовлене – підготовка підростаючого покоління до активної участі в житті суспільства. Чому суспільство змушене відкривати школи, тримати армію вчителів? Для того, щоб нові покоління могли включитися в різні сфери життя (розвивати науку, мистецтво, виробляти продукцію, поширювати досвід). Саме тут, в освіті, у згорнутому вигляді діти проходять попередній шлях людства і засвоюють ті результати, яких воно досягло впродовж тисячоліть» (Мокляк С. І., с.5).

Дистанційна освіта - ефективна форма навчання, особливо під час карантину та канікул. Учні можуть користуватись сучасними цифровими технологіями, що робить цю форму навчання цікавою та простою у використанні. Для зацікавлення учнів можна розробити власні відеоуроки, електронні підручники та онлайн-тести. (20, с.5).

Отримання зворотного зв'язку від учнів під час дистанційного навчання може бути одним із елементів покращення якості навчання та взаємодії. Необхідно створювати короткі опитування або анкети для учнів, спрямовані на оцінку їх задоволення з дистанційного навчання, розуміння матеріалів та інших аспектів. Запитувати дітей про враження від онлайн-уроків, зручність використання платформи, якість відео та аудіо тощо. Необхідно використовувати вправи з відповідями учнів для збору конструктивного зворотного зв'язку з точки зору навчання. Також можна створювати віртуальні форуми чи чати, де учні можуть поділитися своїми думками, питаннями та враженнями від навчання. Важливо активно брати участь в обговореннях і намагатися задовольнити їхні потреби.

При виборі засобів зворотного зв'язку необхідно розглянути такі критерії, як зрозумілість інтерфейсу для дітей різного віку, можливість використовувати платформу для всіх уроків, доступність для дітей з ООП, можливість використовувати на різних пристроях (див. табл. 3)

Таблиця 3

Універсальність–можливість використовувати одну платформу для всіх уроків.	Зрозумілість інтерфейсу для дітей різного віку
Доступність для дітей з ООП	Можливість використовувати на різних пристроях
Платформа, яка допомагає досягти очікуваних результатів	

Багатий вибір цифрових інструментів ставить іншу задачу для педагогів: за якими критеріями обрати цифровий інструмент або онлайн-ресурс, щоб він був корисний в освітньому процесі.

У 2019 році Міністерством освіти і науки України було оновлено Положення про електронні освітні ресурси, в якому зазначено, що під електронними освітніми ресурсами (ЕОР) розуміють засоби навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-телекомунікаційних системах, які відтворюються за допомогою електронних технічних засобів і застосовуються в освітньому процесі, визначено види електронних освітніх ресурсів та загальні вимоги до них.

Існуючі вимоги до електронних освітніх ресурсів більшим чином стають у нагоді розробникам цих ресурсів, ніж педагогам: (Воротникова І.,с.43)

- функціональність;
- безпечність;
- надійність функціонування;

- зручність використання для користувача;
- крос-платформність;
- відповідність засадам реалізації принципів державної політики цифрового розвитку;
- відповідність законодавству України щодо захисту авторських прав.

Для успішного здійснення процесу дистанційного навчання учитель має володіти різними прийомами роботи в форумі, чаті, відео конференціях, а також з електронною поштою та іншими комунікаційними засобами.

Конференції, які є надзвичайно пристосованими та простими у використанні, є однією з багатьох платформ, які можна використовувати для проведення навчального процесу. Для дистанційного навчання можна використовувати такі програми: сайт школи, Skype, Viber, Zoom, Google Classroom, ClassDojo, YouTube, Google Disk, електронну пошту, Ding Talk, телеканали, сервіси Office-365, BeSmart, EdEra, Kahoot, Classtime, Hangouts та ін.

Використання платформи для відео конференцій дозволяє вчителям проводити онлайн-уроки, підтримувати візуальний контакт та сприяти активній взаємодії з учнями. Платформи для завдань і тестів дозволяють вчителям надсилати та оцінювати роботу учнів, а також надавати конструктивний фідбек. Використання онлайн-ігор та інтерактивних вправ може зробити навчання цікавим та заохочувати активну участь дітей. Використання електронної пошти, чатів або форумів для відкритого спілкування між вчителями, учнями та їхніми батьками.

Заняття, які проводяться дистанційно, можуть відбуватися синхронно чи асинхронно. Крім того, слід враховувати той факт, що в деяких ситуаціях учні чи вчителі можуть узагалі не мати технічних навичок цифрової взаємодії.

Зворотний зв'язок є надзвичайно важливим для учнів початкових класів, оскільки це дає їм можливість відзначити свої успіхи, надати поради завданням, які вони повинні опрацювати більше, заохочувати їх до самоперевірки та спонукати їх виправляти свої помилки. Слід пам'ятати, що дистанційне навчання обов'язково вимагає процесу опрацювання завдань учнями; як внаслідок, це вимагає аналізу учнів, консультування та надання методичних пояснень. Діти молодшого шкільного віку потребують допомоги вчителів. Уроки, які поєднують мистецтво, живопис і математику в один урок, можуть зменшити навантаження учнів.

Для визначення, які цифрові інструменти зручніше використовувати необхідно:

- організувати широке обговорення на педагогічній раді мети, основних напрямів впровадження дистанційних технологій у школі, ролі кожного учасника освітнього процесу для його реалізації;

- проаналізувати наявність апаратного та програмного забезпечення для визначення стратегії їх використання в дистанційному навчанні, провести анкетування учасників освітнього процесу;

- призначити відповідальних за адміністрування дистанційної платформи або консультування і навчання вчителів роботи з ІКТ;

- вибрати навчально-методичну раду для експертизи дистанційних ресурсів і контенту інформаційно-освітнього середовища школи та надання пропозицій щодо використання цифрових ресурсів для дистанційного навчання.

Розглянемо, які ж є способи використання засобів зворотного зв'язку. Вчитель створює групу в месенджері (Viber чи Telegram), розміщує навчальні матеріали, надсилає посилання на онлайн-урок, а також надсилає домашні завдання. Також у групу може надсилати посилання на перегляд відео та ін.

Якщо педагог використовує Google Диск, то необхідно створити папку для учнів із завданнями та навчальним матеріалом. Учні виконують завдання та розміщують у цій папці. При використанні платформ Google Classroom вчитель створює дистанційний клас, надає код приєднання. На цій платформі вчитель розміщує презентації, відеозаписи, різноманітні завдання. Учні опрацьовують матеріал, виконують завдання та прикріплюють на платформу дистанційного навчання. Відповідно вчитель вчитель перевіряє виконання робіт, оцінює та пише коментар до роботи учня.

Під час організації дистанційного навчання необхідно поєднувати синхронний та асинхронний режими навчання. Розглянемо за допомогою таблиці, що належить до синхронного та асинхронного режиму навчання.(див. табл.4)

Таблиця 4

	Синхронні	Асинхронні
Відео	Відеоконференції	Відеоматеріал
Аудіо	Аудіоконференції	Аудіоматеріал
Інформація (дані)	Комп'ютерна відеоконференція, Інтернет чат	Web-сторінка, електронна пошта, компакт-диск з навчальним матеріалом, підручник, навчальний посібник

Формуючи розклад занять на час дистанційного навчання, найбільш доцільно комбінувати різні режими взаємодій: синхронний, асинхронний, з використанням як доступних підручників, посібників, робочих зошитів, так і

онлайн-ресурсів та сервісів. Доцільно проводити відеоуроки. Для відсутніх необхідно дублювати матеріал відеозаписами.(23)

Педагогу потрібно скоригувати календарно-тематичне планування з урахуванням використання дистанційних освітніх технологій. Домовитися необхідно з батьками про конструктивний зворотний зв'язок, для уникнення непорозумінь необхідно пояснити батькам алгоритм дій. Також створити чат із батьками. Чітко визначити час для виконання завдань та критерії оцінювання. Необхідно налагодити комунікативний контакт з учнями за допомогою чатів, платформ, цифрових інструментів. Дати чіткі пояснення, щодо роботи учнів з різними засобами зворотного зв'язку.

Дистанційне навчання для дітей молодшого шкільного віку зумовлює різну ступінь залучення до цього процесу батьків. Традиційно таке залучення обмежується спонуканням батьками дітей до активного навчання, контроль за виконанням завдань, але дуже рідко батькам пропонується стати учасниками процесу. Наразі відбувається суттєва зміна ролей усіх учасників навчально-виховного процесу. (40)

Організовуючи дистанційне навчання для школярів початкової школи, варто пам'ятати, що форма, обсяг, структура, зміст завдань учитель пропонує на власний розсуд.

Пропонуючи завдання для опрацювання, потрібно вказувати порядковий номер сторінки, вправи чи завдання, конкретизувати характер та спосіб його виконання, а також надати учням чіткий інструктаж щодо виконання завдання (прокоментувати виконання завдання в усній, письмовій чи у формі відеозвернення).

Залежно від типу пізнавальної активності учнів потрібно підготувати різні за характером завдання: репродуктивні, пізнавально-пошукові, творчі, пізнавально-практичні.

Поточне оцінювання варто здійснювати під час щоденної навчальної діяльності учнів, що дає можливість учителю виявляти, як відбувається процес опанування знань, умінь, навичок, які зустрічаються труднощі. Відповідно до одержаних результатів учитель вносить певні корективи у процес навчання. Основною функцією такого оцінювання є забезпечення зворотного зв'язку. (36)

В умовах дистанційного навчання, коли більшу частину матеріалу учні мають вивчати самостійно, особливої ваги набуває формувальне оцінювання. Вчителю необхідно якомога частіше давати учням зворотний зв'язок, відзначати успіхи, для збереження мотивації, надавати поради про виконання тих завдань, що потребують додаткового опрацювання, хвалити навіть за помилки, якщо вони виявлені самою дитиною. Оцінювання не розглядається, як інструмент покарання або заохочення учнів.

Для покращення роботи вчителю варто поєднувати офлайн та онлайн режими, як показує досвід, саме поєднання цих режимів забезпечує якісне, цікаве та доступне представлення шкільної програми для школярів.

Щоб отримати зворотній зв'язок з учнями необхідно використовувати групові методи роботи. Вона є надзвичайно важливою, адже створює ніби середовище перебування у класі. Наприклад, можна створити віртуальні класи та спілкуватися з учнями неформально.

Зворотній зв'язок реалізується через взаємодію вчителя та учня. За допомогою засобів зворотного зв'язку відбувається вплив на навчання учнів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів можна здійснювати за допомогою віддалених платформ та відповідних інструментів. Рекомендується використовувати електронний щоденник на Google Drive та надавати кожному учневі посилання на свою сторінку. Результати оцінювання можна виставляти

миттєво та надавати учням індивідуально через електронну пошту, sms або будь-який месенджер.

Завдання, які пропонуються учням, мають обов'язково враховувати вікові можливості школярів. Обсяг матеріалу, який вчитель задає дистанційно, повинен відповідати обсягу уроку, в деяких випадках навіть менше, а для виконання додаткового завдання краще заохочувати учнів. Важливо, не втрачати міру з обсягами завдань. Обов'язково повинні бути тренувальні вправи, або зразки виконання завдання, наприклад: відео, яке можна взяти з YouTube або записати самостійно. Обов'язково надавати можливість учням мати зворотний зв'язок, можливість ставити питання (електронна пошта, Viber, чат, Skype, телефон, відеозв'язок за допомогою інших засобів).

Розглянемо складові частини типового дистанційного уроку, з використанням засобів зворотного зв'язку

Вступна частина уроку

Інформаційно-комунікативний блок: електронна дошка об'яв, блоки онлайн- (чат) та офлайн- (форум) спілкування із учнями; назва уроку, мета вивчення, зміст уроку, інші відомості, необхідні для опрацювання уроку у дистанційному форматі.

Змістова частина уроку

- Вебінар, короткий конспект уроку з ілюстраціями та/або фрагментами з підручника, що доступні для ознайомлення (на платформі, сайті школи, блозі вчителя); відеолекції, мультимедійні матеріали (аудіо- та відеозаписи), презентації; посилання на інтерактивні вправи (наприклад, learningapps.org).

- Завдання до самостійних робіт, як правило, у вигляді «відповідь одним файлом»; застосування даного формату виконання самостійних робіт забезпечує

зберігання їх у файловому архіві платформи або на пошті вчителя, можливість оцінювати та коментувати виконану самостійну роботу вчителем, застосовувати переваги електронного журналу. Блок оцінювання знань (за необхідності)

Самооцінювання

Важливим правилом, яким слід керуватися при організації дистанційного навчання учнів є врахування вікових фізіологічних та психологічних особливостей. Також, щоб ефективно та цікаво організувати дистанційне навчання потрібно враховувати принцип зв'язку навчання із життям та природовідповідності навчання й виховання.

Людина слабка: як тільки чує оплески, щось у ній росте і шириться, якщо ж холодне мовчання – стискається. (*Томас Манн*) Під час дистанційного навчання вчителю потрібно більше, ніж будь-коли «запастися» мотиваційними фразами для учнів. Оскільки відзначення сильних, кращих сторін кожної виконаної роботи дитини додає їй ентузіазму і бажання працювати далі ще краще.

Отже, є різні способи використання засобів зворотного зв'язку. Вчителю необхідно правильно їх використовувати, щоб отримати бажаний результат у навчальних досягненнях учнів.

Висновки до розділу 2

Зворотній зв'язок – це умова успішної реалізації дистанційного навчання та оцінювання учнів.

Для того, щоб забезпечити такий зв'язок необхідно використовувати різні методи та інструменти в процесі дистанційного навчання молодших школярів.

На основі проведеного опитування серед вчителів Чернівецької гімназії №8 можна зробити такі висновки:

- для організації і проведення навчальної діяльності використовують месенджер Telegram. Вчителі надсилають відео, аудіозаписи, власні роз'яснення та домашні завдання. Зворотній зв'язок відбувається надсиланням виконаних робіт, фотографії малюнків, відео із вивченим віршем і тд;

- для проведення онлайн уроків використовують платформу Google Meet, адже вона є зручною у використанні;

- для стимулювання активності та співпраці між учнями за допомогою засобів зворотного зв'язку використовують електронні платформи, віртуальні дошки та проводять онлайн-опитування.

Необхідною умовою дистанційного навчання є те, що вчителі повинні підібрати найоптимальніші методи та засоби зворотного зв'язку. В умовах дистанційного навчання особливої уваги набуває формувальне оцінювання. Вчителю необхідно якомога частіше давати учням зворотний зв'язок, відзначати успіхи для збереження мотивації, надавати поради про виконання тих завдань, що потребують додаткового опрацювання.

Для покращення роботи вчителю варто поєднувати офлайн та онлайн режими, як показує досвід, саме поєднання цих режимів забезпечує якісне, цікаве та доступне представлення шкільної програми для школярів. Щоб отримати зворотній зв'язок з учнями необхідно використовувати групові методи роботи. Вона є надзвичайно важливою, адже створює ніби середовище перебування у класі. Зворотний зв'язок є надзвичайно важливим для учнів початкових класів, оскільки це дає їм можливість відзначити свої успіхи, надати поради завданням, які вони повинні опрацьовувати більше, заохочувати їх до самоперевірки та спонукати їх виправляти свої помилки.

Отже, є різні способи використання засобів зворотного зв'язку у процесі дистанційного навчання молодших школярів. Вони сприяють високому рівню засвоєння знань, допомагають у більшій мірі задовільнити комунікацію

між вчителем та учнями. Зворотний зв'язок у дистанційному навчанні є важливим елементом для підвищення якості освіти та досягнення успішних результатів учнів. Він дозволяє вчителям налаштовувати навчання, сприяє активному взаємодії та забезпечує індивідуальний підхід до кожного учня. Для успішного використання зворотного зв'язку в дистанційному навчанні вчителі та учні повинні бути відкриті до співпраці, а також мати доступ до необхідних технічних засобів та ресурсів.

ВИСНОВКИ

Розкрито сутність понять дослідження: дистанційне навчання, засоби зворотного зв'язку, методи дистанційного навчання.

- дистанційне навчання – це навчальний процес, організований засобами ІКТ з використанням дистанційного курсу, якому притаманні особливості очного навчання.
- засоби зворотного зв'язку – це умова успішного дистанційного навчання та оцінювання, використовуючи різні Інтернет-ресурси.
- методи дистанційного навчання – це взаємопов'язана діяльність педагога й учнів, яка спрямована на засвоєння учнями системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання та загальний розвиток.

На основі результатів теоретичних досліджень можна зробити такі висновки.

Визначено теоретичні основи актуальності організації дистанційного навчання молодших школярів. Здійснено аналіз наукових здобутків вчених, щодо впровадження дистанційного навчання у початковій школі. Розкрито психолого-педагогічні аспекти організації дистанційного навчання. Провідними психолого-педагогічними аспектами організації дистанційного навчання є: достатній рівень комп'ютерної грамотності учасників освітнього процесу; наявність відповідної матеріально-технічної бази; моделювання освітнього середовища, яке включає дієві механізми практично-орієнтованого підходу.

Визначено переваги використання засобів зворотного зв'язку. Із переваг можна виокремити найголовніші:

- засоби зворотного зв'язку сприяють розвитку навичок критичного мислення, оскільки учні вивчають свої помилки, аналізують результати та вдосконалюють свої вміння;
- полегшують комунікацію між вчителем і учнем, що допомагає у вирішенні будь-яких труднощів у навчанні та встановленні партнерських відносин.

У процесі дослідження проведено опитування серед вчителів, щодо використання засобів зворотного зв'язку в процесі дистанційного навчання. Результати дослідження оформлені у вигляді діаграм.

Проаналізовано методи та інструменти дистанційного навчання, які використовують вчителі, а також визначено за якими критеріями вони їх обирають.

Узагальнюючи, теоретичні основи використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні молодших школярів відображають важливі принципи і підходи, які сприяють ефективному і індивідуальному навчанню, а також розвитку навичок саморегуляції і самооцінки учнів.

Отже, використання засобів зворотного зв'язку у дистанційному навчанні є важливим елементом для підвищення якості освіти та досягнення успішних результатів учнів. Він дозволяє вчителям налаштовувати навчання, сприяє активній взаємодії та забезпечує індивідуальний підхід до кожного учня. Педагогам необхідно впроваджувати різноманітні методи, доцільно використовувати інструменти для онлайн навчання, щоб досягти бажаного результату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Проблеми і перспективи розвитку освіти. Організація дистанційної освіти у загальноосвітній та вищій школі: Збірник статей Всеукраїнської наукової конференції 15–16 січня 2016 року. – Дніпропетровськ: GlobalNauka, 2016. – 200 с.
2. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2021 (Подолання викликів у період карантину, спричиненого COVID-19) : зб.матеріалів всеукр.наук.-практ.семінару (Київ, 2 березня 2021 р.) за заг.ред. О.В. Овчарук. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: 2021. 116 с.
3. Смульсон, М. Л., Машбиць, Ю. І., Ільїна, Ю. М., Назар, М. М., Дітюк, П. П., Комісарова, О. Ю., ... & Жалдак, М. І. (2012). Дистанційне навчання: психологічні засади..
4. Дунаєва, Л. М., Кононенко, О. І., Смокова, Л. С., Дунаєва, Л. Н., Кононенко, О. І., & Смокова, Л. С. (2021). Психологічне і соціальне благополуччя особистості та населення в умовах пандемії Covid-19: теорія і практика.
5. Збірник науково-методичних рекомендацій щодо організації виховання, навчання та розвитку учасників освітнього процесу під час карантину
6. Дистанційна освіта в країнах світу: що, де і як. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.chasipodii.net/mp/article/1369/>
7. Гнатюк, О. В. (2021). Дистанційне навчання: проблеми, пошуки, виклики. *Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів*, 16-23.
8. Лук'янчикова, Т. (2022). Психолого-педагогічні аспекти дистанційного навчання. *InterConf*.<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/18181>
9. Воротникова, І. П., Якунін, Я. Ю., Хоменко, О. А., Наумова, В. Ю., Рудик, О. Б., Олексюк, О. А., ... & Кульбедюк, А. Ю. (2022). Дистанційне та

- змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога.
10. Дистанційне та змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога : монографія / за наук. ред. І.П. Воротникової. — Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. — 256 с.
 11. Гапоненко, О. (2021). Особливості дистанційного навчання в умовах карантину.
 12. Богачков, Ю. М., Биков, В. Ю., Пінчук, О. П., Вольневич, О. І., Царенко, В. О., Ухань, П. С., ... & Манако, А. Ф. (2011). Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах.
 13. Вишнівський, В. В., Гніденко, М. П., Гайдур, Г. І., & Ільїн, О. О. (2014). Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів.
 14. Воротникова, І. П., & Якубов, С. В. (2017). Упровадження дистанційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів.
 15. Воротникова, І. П., & Чайковська, Н. В. (2020). Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва.
 16. Воротникова, І. П. (2020). Дистанційне та змішане навчання в школі. Путівник.
 17. Гавлітіна, Т. (2021). Виховання компетентної особистості в новій українській школі. *New pedagogical thought*, 106(2), 143-147.
 18. Гібалова, Н., & Процай Л. (2021) Підготовка вчителя нової української школи за спеціалізацією «Електронне навчання» . Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи.
 19. Глуховська, Н. А. (2016). Проблеми і перспективи дистанційного навчання в системі підготовки майбутніх фахівців в умовах

- євроінтеграції. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*, (2), 67-71.
20. Комп'ютерна грамотність та її складові [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukped.com/skarbnichka/626>
21. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні від 20 грудня 2000р.
22. Кулага, І.В., & Ільницький Д.О. (2013) Результати дослідження світового досвіду організації та розвитку дистанційної освіти. Київ, 5с.
23. Кухаренко, В. М., & Бондаренко, В. В. (2020). Екстрене дистанційне навчання в Україні. *Харків: Міська друкарня*, 7-29.
24. Кухаренко, В.М. (2020) Щотижнева організація роботи вчителя у дистанційному навчанні.
URL: <https://kvn-e-learning.blogspot.com/2020/04/blog-post>.
25. Кухаренко, В. М., Березенська, С. М., Бугайчук, К. Л., Олійник, Н. Ю., Олійник, Т. О., Рибалко, О. В., ... & Столяревська, А. Л. (2016). Теорія та практика змішаного навчання.
26. Латигіна, А.Г., & Богатирьова, К.В. (2021) Дистанційне навчання в глобалізованому світі. Київ.
27. Лотоцька, А., & Пасічник О. (2020) Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації.
28. Муковіз, О.П. (2018) Основи дистанційного навчання у початковій освіті.
29. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja-Pljadu 2017 . [Електронний ресурс]. <https://nuschool.com.ua/lessons/elementary/1adviser/index>.
30. Нор, К. Ф. (2006). Спільна діяльність педагогів і учнів як спосіб реалізації педагогічної взаємодії. *Наукові праці*, 50, 14-17. Режим доступу: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2006/50-37-2>
31. Пономарьова, Г.Ф., & Беляев С.Б. (2013) Нові педагогічні технології. Харків.

32. Смульсон, М. Л., Машбиць, Ю. І., Ільїна, Ю. М., Назар, М. М., Дітюк, П. П., Комісарова, О. Ю., ... & Жалдак, М. І. (2012). Дистанційне навчання: психологічні засади.
33. Терещенко, Н. М. (2010). Розвиток ікт-компетентності вчителів в умовах інноваційної діяльності. м. Бердянськ, загальноосвітня школа I-III ступенів, (7). URL https://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp22/6/tereshhenko_tezi.pdf
34. Швадчак, Н. (2020) 35 інструментів для дистанційного навчання – добірка НУШ [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://nus.org.ua/articles/30-instrumentv-dlya-dystantsijnogo-navchannya-dobirka-nush/>.
35. Шуляр, В.І. (2020) Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: методичні рекомендації.
36. Яремчук, Н.Я., Лавро, О.О. (2021) Молодий вчений: Науковий журнал: Дистанційне навчання у ЗВО: нові можливості та перспективи. Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1856>
37. Гавка, М. Ф. (2020) Дистанційне навчання як сучасний формат освіти.
38. Кухаренко, В. М., Рибалко, О. В., & Сиротенко, Н. Г. (2002). Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: Навчальний посібник. Харків: НТУ"ХП", "Торсінг, 320.
39. Михайлюк, Н. В. (2020). Плюси і мінуси дистанційного навчання.
40. Особливості дистанційного навчання в умовах карантину О. Гапоненко Професійна освіта: Науково-методичний журнал – 2021 – N 4. – С. 20-22.
41. Муковіз О.П. Вимоги до вчителя початкової школи у процесі дистанційного навчання. Педагогічна освіта: теорія і практика. Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогіки. № 16. С. 320-325

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета щодо використання засобів зворотного зв'язку у процесі дистанційного навчання молодших школярів

1. «Яке ваше ставлення до дистанційного навчання?»

1.	Позитивне
2.	Негативне
3.	Нейтральне

2. «Які платформи для онлайн завдань та ігор використовуєте?»

1.	Edugames.rozumniki.ua
2.	Learning Apps
3.	Quizlet
4.	Study-Smile

3. «Чи змінилася успішність навчальних досягнень учнів під час дистанційного навчання?»

1.	Так
2.	Ні
3.	Частково

4. «Які позитивні результати Ви помітили під час використання засобів зворотного зв'язку у роботі з молодшими школярами?»

1.	Допомагають з'ясувати, наскільки добре учні розуміють вивчений матеріал
2.	Дозволяють виявити слабкі та сильні сторони учнів
3.	Служать як мотивація для дітей
4.	Допомагають вчителю адаптувати свій підхід та методи навчання

5. «Які форми комунікації з учнями Ви використовуєте?»

1.	Через аудіоповідомлення в соціальних мережах
2.	Вчитель розміщує домашні завдання в електронному щоденнику, учні вивчають його самостійно
3.	Учні вивчають матеріал на онлайн-ресурсах
4.	По відеозв'язку учні виконують завдання разом з вчителем
5.	Виконані домашні завдання учні або батьки надсилають повідомленням

6. «Які канали завантаження домашніх завдань Ви використовуєте?»

1.	Надсилаю в групу класу в месенджері
2.	Завантажую на освітню платформу для дистанційного навчання
3.	Завантажую на хмарні середовища

7. «Як ви стимулюєте інтерактивність та співпрацю між учнями за допомогою засобів зворотного зв'язку?»

1.	Використання електронних платформ
2.	Онлайн-опитування
3.	Використання віртуальних дошок

8. Як ви оцінюєте рівень участі молодших школярів у процесі навчання під час використання засобів зворотного зв'язку?

1.	Активна участь
2.	Середня участь
3.	Низька участь

Цифрові інструменти для зворотного зв'язку

Платформи для проведення онлайн уроків

1. <https://zoom.us/>
2. <https://meet.google.com/>
3. <https://www.skype.com/>
4. <https://www.webex.com/meetings.html>

Віртуальні цифрові дошки

1. <https://jamboard.google.com/>
2. <https://ru.padlet.com/>
3. <https://tutorsbox.io/ru/>

Сервіси для проведення онлайн опитувань

1. <https://docs.google.com/forms/u/0/>
2. <https://quizlet.com/>
3. <https://kahoot.com/>
4. <https://www.classmarker.com/>
5. <https://get.plickers.com/>
6. <https://www.easytestmaker.com/>
7. <https://www.quizalize.com/>
8. <https://www.mentimeter.com/>
9. <https://nearpod.com/>

Сервіси для створення кросвордів, дидактичних ігор, головоломок, вікторин

1. <https://www.proprofs.com;>
2. <https://www.jigsawplanet.com;>

3. <http://www.classtools.net>;
4. <https://learningapps.org>;
5. <http://puzzlecup.com>;

Сервіси для проведення онлайн опитувань

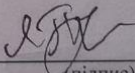
1. <https://docs.google.com/forms/u/0/>
2. <https://quizlet.com/>
3. <https://kahoot.com/>
4. <https://www.classmarker.com/>
5. <https://get.plickers.com/>
6. <https://www.easytestmaker.com/>
7. <https://www.quizalize.com/>
8. [https://www.mentimeter.com /](https://www.mentimeter.com/)
9. <https://nearpod.com/>

Сервіси для організації віртуальних дошок

1. <https://realtimeboard.com/>
2. <https://www.thinglink.com/>
3. <http://en.linoit.com/>
4. [https://ru.padlet.com /](https://ru.padlet.com/)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Линіцька Р.М.

(підпис)